

Sygn. akt I NSNc 734/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bosek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

Magdalena Maria Wiszniewska (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

przeciwko J. D. i E. D.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 12 października 2022 r.

skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Krakowie z 17 lutego 2016 r., sygn. I Nc 48/16:

- 1. oddala skargę nadzwyczajną,**
- 2. znosi wzajemnie koszty postępowania przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie nakazem zapłaty z 17 lutego 2016 r., sygn. I Nc 48/16, wydanym w postępowaniu upominawczym, nakazał J. D. i E. D. zapłacić solidarnie Bank S.A. w W., w terminie dwóch tygodni, kwotę 85 111,10 CHF:

- z umownymi odsetkami według zmiennej stopy procentowej obowiązującej na dany okres w B. S.A. dla należności przeterminowanych i postawionych po upływie wypowiedzenia w stan wymagalności, stanowiącej aktualnie 10% w stosunku rocznym, każdorazowo nie więcej niż dwukrotność ustawowych odsetek za opóźnienie, liczonymi od kwoty 76 398,99 CHF od dnia 19 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,

- ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 8 708,45 CHF od dnia 25 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,

- ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 3,66 CHF od dnia 25 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,

oraz kwotę 270,69 zł tytułem kosztów procesu albo w tym terminie wnieśli sprzeciw (k. 25 akt sprawy I Nc 48/16).

Jak wynika z uzasadnienia Sądu Okręgowego, Bank S.A. w W. wniosła o zasądzenie solidarnie od J. D. i E. D. w nakazie zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym kwoty 85 111,10 CHF z umownymi odsetkami według zmiennej stopy procentowej obowiązującej na dany okres w B. S.A. dla należności przeterminowanych i postawionych po upływie wypowiedzenia w stan wymagalności, stanowiącej aktualnie 10% w stosunku rocznym, każdorazowo nie więcej niż dwukrotność ustawowych odsetek za opóźnienie, liczonymi od kwoty 76 398,99 CHF od dnia 19 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 8 708,45 CHF od dnia 25 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 3,66 CHF od dnia 25 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 270,69 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 3,69 zł tytułem kosztów poświadczonych notarialnie odpisów pełnomocnictw oraz 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (k. 392).

Sąd Okręgowy przywołał art. 499 k.p.c. w zw. z art. 498 § 1 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dniu 17 lutego 2016 r.), zgodnie z którym nakaz zapłaty wydaje się, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego, a w innych sprawach, jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Wskazał, że nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu: roszczenie jest oczywiście bezzasadne (art. 499 pkt 1 k.p.c.); przytoczone okoliczności budzą

wątpliwości (art. 499 pkt 2 k.p.c.); zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego (art. 499 pkt 3 k.p.c.); miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju (art. 499 pkt 4 k.p.c.) (k. 392).

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że wydany nakaz zapłaty uwzględnia żądanie pozwu, w zakresie roszczenia głównego oraz kosztów procesu. Podstawę prawną orzeczenia stanowiła umowa kredytu hipotecznego [...] z 24 maja 2007 r. wraz z załącznikami, podstawę faktyczną zaś dołączone do pozwu dowody z dokumentów (k. 392).

1 marca 2016 r. nakaz zapłaty został doręczony pozwanym, co zostało potwierdzone własnoręcznymi podpisami J. D. (k. 28).

7 listopada 2018 r. do Sądu Okręgowego w Krakowie wpłynął wniosek pozwanych o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty. Pozwani wskazali, że w procesie działali samodzielnie, nie stać ich było na pomoc prawną w kwestii ustalenia, czy roszczenie banku było zasadne. Pozwani wyjaśnili, że byli przeświadczeni o ostateczności doręzonego im nakazu zapłaty (k. 37).

Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 9 stycznia 2019 r., sygn. I C 2147/18, zmienił postanowienie referendarza sądowego z 6 grudnia 2018 r., sygn. I Nc 48/16 w ten sposób, że wniosek pozwanych o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty z 17 lutego 2016 r. oddalił (pkt I) i odrzucił sprzeciw pozwanych od nakazu zapłaty z 17 lutego 2016 r., sygn. I Nc 48/16 (pkt II) (k. 230).

Na skutek zażalenia pozwanych, Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z 25 kwietnia 2019 r., sygn. I ACz 443/19, odrzucił zażalenie do pkt I postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z 9 stycznia 2019 r., sygn. I C 2147/18 (pkt 1), oddalił zażalenie w pozostałym zakresie (pkt 2) i zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz strony powodowej kwotę 5 400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego (pkt 3) (k. 344).

Pismem z 3 stycznia 2020 r. pozwani wnieśli skargę o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym nakazem zapłaty, którą Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 21 stycznia 2020 r., sygn. I Nc 35/20, odrzucił (k. 90 akt sprawy I Nc 35/20). Od tego postanowienia pozwani wnieśli

zażalenie, które Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z 1 października 2020 r., sygn. I ACz 289/20, oddalił (k. 230).

Pismem z 9 marca 2021 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył skargą nadzwyczajną nakaz zapłaty z 17 lutego 2016 r. wydany przez Sąd Okręgowy w Krakowie w sprawie I Nc 48/16 w całości, zarzucając mu:

1) naruszenie przepisu prawa materialnego art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 3 k.c., poprzez jego niezastosowanie w sprawie w wyniku zaniechania zbadania istoty sprawy (treści umowy między przedsiębiorcą i konsumentami), a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, prowadzącego ostatecznie do odmowy przyznania ochrony uprawnionym konsumentom;

2) naruszenie przepisu prawa materialnego art. 58 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, wyrażające się w nieprzeprowadzeniu badania, czy umowa kredytu jest ważna, jeżeli dokona się z niej eliminacji klauzul niedozwolonych zgodnie z treścią 385¹ §1 k.c.;

3) naruszenie art. 2, art. 45 ust. 1, art. 76 i art. 64 ust. 1 Konstytucji RP.

Powołując się na powyższe zarzuty, Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania. Ponadto, wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z akt sądowych sprawy o sygn. I C 2147/18 (I Nc 48/16) oraz o sygn. I ACz 289/20 (I Nc 35/20).

W odpowiedzi na skargę powód wniósł o jej oddalenie w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie ma uzasadnionych podstaw.

Rozpoznając skargę nadzwyczajną w granicach podstaw i wniosków, Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, chyba że skarżący opiera skargę nadzwyczajną na podstawie określonej w art. 89 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904; Dz.U. 2022, poz. 480 ze zm., dalej: „u.SN”). Nawet jednak wniesienie skargi nadzwyczajnej na podstawie wskazanej w art. 89

§ 1 pkt 3 u.SN, co w niniejszej sprawie nie ma miejsca, nie upoważnia Sądu Najwyższego do prowadzenia postępowania dowodowego. Kognicja Sądu Najwyższego została wprost ograniczona do oceny oczywistych sprzeczności istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Nie upoważnia do tego z pewnością także art. 95 u.SN, który nakazuje stosować do skargi nadzwyczajnej w sprawach cywilnych przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o skardze kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹ k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2022 r., I NSNc 309/21). Z przepisów o skardze kasacyjnej wynika wprost, że Sąd Najwyższy nie tylko nie może prowadzić postępowania dowodowego, ale nawet badać ustaleń faktycznych. Z tego względu Sąd Najwyższy pozostawił bez rozpoznania wnioski dowodowe skarżącego i powódki.

Zarzuty naruszenia art. 2, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 76 Konstytucji RP nie mogą odnieść skutku ze względu na ich konstrukcyjną wadliwość. Jest oczywiste, że skarżący nie wskazał ani w jaki sposób przepisy te miałyby zostać naruszone, ani na czym konkretnie ich naruszenie ma polegać. W utrwalonym orzecznictwie Sąd Najwyższy przyjmuje, że tak skonstruowane zarzuty nie mogą odnieść skutku (postanowienia Sądu Najwyższego z: 22 czerwca 2022 r., I NSNc 309/21; 6 kwietnia 2022 r., I NSNc 63/22; 28 września 2020 r., I NSNc 51/19; 30 czerwca 2020 r., I NSNp 3/19; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2019 r., I NSNc 7/19). Samo przytoczenie przepisów prawa, które rzekomo zaskarżone orzeczenie narusza, nie czyni zadość obowiązkowi przytoczenia i uzasadnienia podstaw skargi.

Zarzut naruszenia przepisu prawa materialnego art. 58 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, wyrażające się w nieprzeprowadzeniu badania, czy umowa kredytu jest ważna, jeżeli dokona się z niej eliminacji klauzul niedozwolonych zgodnie z treścią art. 385¹ §1 k.c., trzeba uznać za bezzasadny. Po pierwsze, zarzut ten jest wadliwie sformułowany, ponieważ skarżący nie bierze pod uwagę, że art. 89 § 1 pkt 2 u.SN wyraźnie wymaga sformułowania i uzasadnienia zarzutu rażącego naruszenia prawa. Po drugie, skarżący wychodzi niejako z założenia, że o (rażącym) naruszeniu art. 58 §1 k.c. może świadczyć brak eliminacji przez sąd z urzędu klauzul niedozwolonych zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c.

Skarżący zupełnie przy tym nie dostrzega, że skutkiem zastosowania art. 385¹ § 1 k.c. nie jest, a na pewno nie musi być w każdym przypadku zastosowanie art. 58 § 1 k.c. (por. choćby uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 – zasada prawna; uchwała Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22). Nie ulega wątpliwości, że gdyby ustawodawca zamierzał przesądzić o nieważności postanowień umownych, których abuzywność została stwierdzona, nie ustanawiałby w przepisie art. 385¹ §1 k.c. specyficznej sankcji prawa UE – braku związania umową, identyfikowaną najczęściej z bezskutecznością. Wnioski skarżącego w tym zakresie nie są jasne i nie przekonują Sądu Najwyższego. O rażącym naruszeniu prawa można wszak mówić wyjątkowo, gdy naruszenie prawa jest oczywiste dla każdego prawnika, widoczne bez pogłębionej analizy.

Z tych samych powodów bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. Także ten zarzut nie został poprawnie skonstruowany. Nawet jeśli z uzasadnienia skargi można wywnioskować, że powodem jej wniesienia jest niezapewnienie przez sąd konsumentom wymaganej ochrony prawnej i związane ich postanowieniami umowy, to sama ta okoliczność nie wystarcza do uwzględnienia skargi. Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich wymaga oczywiście, aby przepisy prawa krajowego, na podstawie których toczy się postępowanie pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, nie zawierały rozwiązań prowadzących do osłabienia ochrony prawnej konsumenta przewidzianej przez przepisy tej dyrektywy (zob. wyroki TSUE z: 14 czerwca 2012 r., C-618/10, *Banco Español de Crédito SA*, pkt 55-57; 14 marca 2013 r., C-415/11, *Aziz*, pkt 62). Sąd Najwyższy ma przy tym świadomość i podkreśla, że obowiązki te spoczywają także na sądach, które w sprawach z udziałem konsumentów zobowiązane są do badania z urzędu postanowień umownych pod kątem ich abuzywności. Nie ulega też wątpliwości, że zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem wykładnię prawa UE ustaloną w orzeczeniu prejudycjalnym Trybunału Sprawiedliwości stosuje się z mocą wsteczną (tak np. wyrok TSUE z 10 lipca 2019 r., C 210/18, *WESTbahn Management*, pkt 44). Co więcej, w postępowaniu upominawczym sąd miał możliwość odmowy wydania nakazu zapłaty, z przyczyn określonych w art. 499 § 1

k.p.c. Skarżący jednak ani nie zarzucił naruszenia przepisów postępowania, ani nie wykazał, że art. 385¹ § 1 k.c. kształtuje reguły postępowania i został w tym zakresie rażąco naruszony. Sam fakt prowadzenia licznych postępowań przez sądami polskim i trybunałami międzynarodowymi w sprawach, w których wydano nakazy zapłaty przekonuje, że materia jest złożona i daleka od oczywistości.

Nie można też zapominać, że podstawą skargi nadzwyczajnej, która wymaga odrębnego wykazania, jest konieczność wniesienia skargi nadzwyczajnej dla urzeczywistnienia zasady państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Z art. 89 § 1 *in principio* u.SN wynika, że ta podstawa w sposób oczywisty nawiązuje do wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Artykuł 89 § 1 *in principio* u.SN powinien być także z tego powodu interpretowany w zgodzie z Konstytucją RP, z uwzględnieniem bogatego dorobku orzecznictwa i nauki prawa (por. B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2017, s. 181-193; W. Sokolewicz, M. Zubik, uwagi nr 30-38 do art. 2, w: L. Garlicki, M. Zubik (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. I, Warszawa 2016, s. 127-140 wraz z cytowanym tam orzecznictwem). W uzasadnieniu tej podstawy ogólnej skargi nadzwyczajnej należy konkretnie wykazać, na czym polega niezgodność zaskarżonego orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, w szczególności przez: 1) wskazanie naruszonej zasady pochodnej wywiezionej z art. 2 Konstytucji oraz 2) sposobu jej naruszenia. Przy konstruowaniu podstawy ogólnej skargi skarżący nie jest ograniczony katalogiem zasad pochodnych sformułowanych w orzecznictwie i doktrynie, może on więc powołać się także na inną zasadę pochodną, pod warunkiem jednak, że szczegółowo przedstawi tok rozumowania, w drodze którego wywiódł taką zasadę z art. 2 Konstytucji RP. Skarżący temu obowiązкови nie sprostał. W skardze brak bowiem wyodrębnionego wyводу wykazującego jaką zasadę pochodną została naruszona, w jaki sposób i na czym konkretnie to naruszenie miałoby polegać.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, iż zawinione naruszenie przez podmioty prawa cywilnego obowiązku starannego działania wymaga oceny z punktu widzenia ogólnej podstawy skargi. Może bowiem

świadczyć o braku konieczności wniesienia skargi nadzwyczajnej w sprawie tego podmiotu, skoro skarga nadzwyczajna ma być wnoszona wyłącznie w interesie publicznym (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 30 marca 2022 r., I NSNc 247/21; 12 maja 2021 r., I NSNc 53/21; 24 czerwca 2020 r., I NSNc 41/19). W niniejszej sprawie za ustaloną okoliczność – ustaloną przez Sądy obu instancji – trzeba uznać to, że niewniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty przez skarżącego zostało przez niego zawinione. Wnioski skarżącego o przywrócenie terminu zostały prawidłowo oddalone na tej podstawie.

Istotną okolicznością w sprawie jest też fakt, że ostatecznym orzeczeniem w sprawie, które mogło naruszać prawa pozwanych jest postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie odrzucające zażalenie na postanowienie o odrzuceniu spóźnionego sprzeciwu od nakazu zapłaty. Zaskarżone orzeczenie nie jest więc orzeczeniem, które można byłoby uznać za czynnik kauzalny decydujący o ostatecznym naruszeniu praw pozwanych. Okoliczność ta jest istotna dla zapewnienia subsydiarnego charakteru skargi nadzwyczajnej.

Nie bez znaczenia dla oceny skargi nadzwyczajnej jest też okoliczność, że została ona niestarannie przygotowana, na co już wyżej wskazano. Można mieć nawet wątpliwości w czyjej sprawie skarga została wniesiona, skoro z jej uzasadnienia wynika, że dotyczy zupełnie innych stron. Skarżący – jak słusznie zwrócił uwagę powód – przywołał w uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej przepisy umowy kredytu hipotecznego dotyczącej innej sprawy niż rozpoznawana. Nawet więc jeśli uzna się, że błędne uzasadnienie podstaw skargi nadzwyczajnej jest wadą uzasadnienia, a nie samej skargi, czego Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie uważa za trafne, to oczywiste jest, że analiza skargi potęguje wątpliwości co do jej konstrukcyjnej poprawności i jej zasadności z punktu widzenia aksjologii demokratycznego państwa prawnego.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. O kosztach orzeczono na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN.

[as]